

Opravdový konec příběhu *Frailea castanea*?

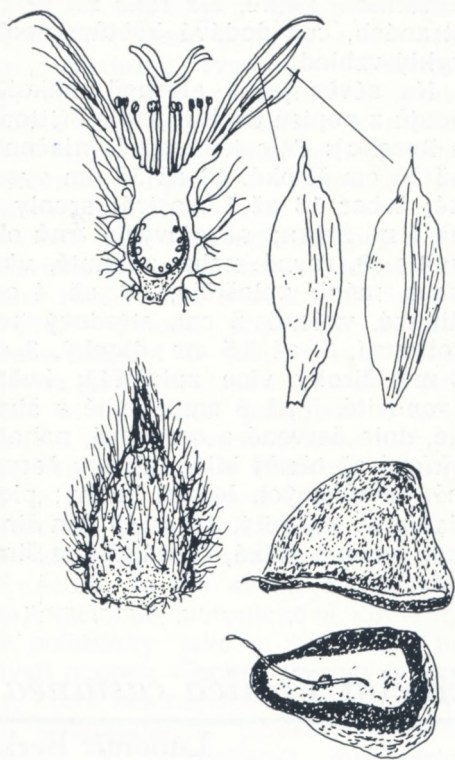
Lubomír Berka

O *Frailea castanea* Backeb. slyšel snad každý kaktusář, někteří znají i více o tomto půl století trvajícím sporném bodu kaktusářské historie. Je to značně nepřehledný příběh se spoustou téměř až osobních sporů a snad i s konečným řešením, které již není všeobecně známé.

Vše se začalo v roce 1935, kdy Curt Backeberg v Kaktus ABC popsal Mueller-Melchersem v severní Uruguayi nalezenou rostlinu, kterou pojmenoval *Frailea castanea*. C. Backeberg spěchal s uveřejněním popisu rostliny, a tak krátký popis neobsahuje údaje o květu a semenech. To, že tyto údaje chyběly, hrálo v budoucnosti významnou roli.

V roce 1937 prof. Erich Werdermann v Fedde Repertorium, Bd. 42 popsal *Frailea asterioides*, kterou

v roce 1936 našli O. Marsoner a H. Blossfeld. V Kakteenkunde 1937, 164, 165 Werdermann objasnil, čím se liší od *Frailea castanea* Backeb. Třebaže prof. Werdermann nikdy neměl k dispozici *Frailea castanea*, díky značným rozdílům v popisech byl přesvědčen, že *Frailea asterioides* je nový druh. *Frailea castanea* podle popisu C. Backeberga má 15 žeber, průměr těla je asi 1,5 cm, plody jsou rezavě hnědé, porostlé tmavšími štětinami a hnědošedými vlasy. Naproti tomu *Frailea asterioides* má 9—10, často 11 žeber a průměr těla 3,5 cm, její plody jsou nažloutle zelené, porostlé hnědými štětinami a šedohnědou vlnou. Backeberg uvádí jeden středový trn, zatímco Werdermann žádný zřetelný středový trn nepozoroval.

Květ, plod a semeno *F. castanea*, překresleno podle A. J. Brederoo.

Zauzlení příběhu nastává v roce 1951, kdy se v *Cactus and Succulent Journal* (U.S.), 22:85 C. Backeberg domáhá priority pro *Frailea castanea* Backeb., a *Frailea asterioides* Werd. zde uvádí jen jako synonymum ke své rostlině. Celou záležitost v roce 1959 zamlžuje H. Krainz v *Die Kakteen*, 1. 12. 1959, který jméno *Frailea castanea* Backeb. zrušil pro neúplnost popisu a staví je jako nomen dubium (jméno pochybné).

C. Backeberg v *Die Cactaceae*, díl III., 1665 dále považuje *Frailea asterioides* jen za synonymum k *Frailea castanea*. Svůj popis zde dokonce upravil tak, že uvádí 10–15 žeber

a že plody jsou nažloutle zelené. O štětinách, vlasech plodu a průměru rostliny se vůbec nezmiňuje. Popis semen a květu převzal od *Frailea asterioides*. K tomu všemu zde uveřejňuje fotografii *Frailea asterioides* s titulkem *Frailea castanea*.

H. Krainz v *KuaS* 1961 pro změnu vede *Frailea castanea* jako synonymum k *Frailea asterioides*.

F. Ritter v *Kakteen in Südamerika*, I. díl, celou historii krátce rekapituluje a vyslovuje se k *Frailea castanea*, že je to jméno bez jakéhokoli smyslu. Ritter uvádí, že obě rostliny jsou si velmi blízké, že budou regionálními varietami jednoho druhu. *Frailea asterioides* je značně variabilní rostlina, Ritter jednu z jejích variet (údajně shodnou s *Frailea castanea*) popisuje jako *Frailea asterioides* v. *backebergii* Ritter. Jako typové naleziště udává Quarai, na hranici brazilského státu Rio Grande do Sul a Uruguaye.

A. F. H. Buining spolu s L. Horstem v letech 1966 a 1967 podrobně prozkoumali celou oblast výskytu obou rostlin. *Frailea castanea* hledali podle zpráv Mueller-Melcherse v oblasti od Cuchilla Negra a Cuchilla Haeda až k brazilské hranici, ale marně. Buining v roce 1974 publikoval v časopise *Succulenta* nový rozšířený popis *Frailea asterioides*, o *Frailea castanea* se zde nezmiňuje. Na svých cestách ji nenašel a tak se zdál být osud *Frailea castanea* zpečetěn.

V roce 1972 obdržel K. H. Prestlé od H. Schlossera tři kusy frailejí ze severní Uruguaye. Podle jejich vzhledu je nazval *Frailea obscura* nom. prov. (Schl. 61). Doporučil H. Schlosserovi, aby tato místa prozkoumal důkladněji, ten do této části Uruguaye podnikl další tři cesty, ale již neuspěl; ze své poslední cesty napsal, že tato celá oblast vyhořela

a teď tam roste jenom tráva. Prestlé důkladným studiem nabył přesvědčení, že jeho *Frailea obscura* je totožná s Backebergovou *Frailea castanea*. Během své studijní cesty do Uruguaye, v zimě 1976-77, kterou speciálně věnoval uruguayským frailejím, tato místa navštívil a rovněž neuspěl. S přáteli p.opátral oblast od Masoller po Artigas a na místě vzdáleném asi 1 km od původního naleziště, které bylo zničeno požárem, nalezl nové stanoviště této rostliny. Rostliny byly poněkud odlišné od *Frailea* Schl. 61, dostaly polní číslo PR 58. Po jejich prostudování doslovně píše (Succulenta 57, 83-84, 1978): „...nemám sebemenší pochybnost o tom, že H. Schlosserem v roce 1972 nalezená *Frailea obscura* nom. prov. je shodná s *Frailea castanea*, kterou v roce 1935 nalezl Mueller-Melchers.“

Později v témže časopise (Succulenta 58, 111-112, 1979) vyšel podrobný popis rostliny, který zkráceně uvádím.

Frailea castanea Backbg. emend.
K. H. Prestlé

Tělo rostliny je zploštělé, kuželovité, s propadlým temenem, dosahuje asi 20 mm v průměru, tmavě modrozelené, až načervenalé, 30 mm vysoké. Žeber je 16-18, jsou nezřetelná a skoro na zcela ploché hrboly rozdělená. Areoly jsou oválné, pokryté šedohnědou plstí, později holé, šednou. Trny jsou tvrdé, sklovité, jehlovité, méně nebo více ohnuté, tmavě kaštanově hnědé, později šednou. Okrajových trnů je 8-10, 4,5-5 milimetrů dlouhých, jsou paprskovitě rozložené, kaštanově hnědé, u paty silnější, rovné. Středové trny jsou 2, 5-7 mm dlouhé, jeden výše mířící, druhý šikmo vpřed namířený, tmavěji kaštanově hnědé, u paty silnější, černé. Květy jsou 30-40 mm dlou-

Frailea castanea Prestlé, rostlina ze sbírky dr. E. Sedláka z Brna.

hé a široké, trychtýřovité, citronově žluté. Květ je porostlý světle hnědými štětinami a hnědošedými vlasy. Vnější okvětní plátky jsou lopatkovité, zašpičatělé, citronově žluté, s olivově zeleným středovým pruhem. Vnitřní okvětní plátky jsou lopatkovité, zašpičatělé, s více nebo méně zvlněným okrajem, citronově žluté. Plod je suchá bobule, s tenkou stěnou, tmavě fialově hnědá, mírně protáhlého tvaru, porostlá hnědými, tvrdými štětinami a šedými vlasy. Semeno je helmovité, velké, 2-2,2 milimetru dlouhé, 1,6-1,8 mm široké, kaštanově hnědé.

Typové naleziště je Cuchilla de Belen v severní části Uruguaye.

Podle Prestlého se *Frailea castanea* velmi vzácně vyskytuje v areálu rozšíření *Frailea asterioides* a v současnosti patří mezi vzácné druhy.

Oblast výskytu *Frailea castanea*.

Pěstování *Frailea castanea* se příliš neliší od pěstování ostatních frailejí. Vyžaduje polostín, dobře propustnou, mírně kyselou zem a je jen citlivější na příliš vlhký substrát. Přezimování vyžaduje suché, světlo není podmínkou. Pěstování ze semen je poměrně snadné, nejlépe je vysévat ihned po sklizni, klíčí téměř do 24 hodin a klíčivost je skoro vždy stoprocentní. Ze semen vyrůstají poměrně velké semenáčky, které jsou dosti odolné.

Zbývá jen doufat, že specialisté na tento rod napěšují tuto pěknou rostlinku a budeme ji potkávat také v nesespecializovaných sbírkách.

Z této zamotané historie *Frailea castanea* pro nás pěstitele plyne, že rostliny ve sbírkách pod jménem *Frailea castanea* Backeb., podobně *Frailea asterioides*, jsou *Frailea aste-*

rioides Werd. var. *backebergii* Ritt. a rezavě otrněné rostliny zcela jiného charakteru pod jmény *Frailea castanea*, *Frailea obscura* a Schl. 61 jsou *Frailea castanea* Prestlé. Tím se do sbírek zanese jistý zmatek, budou se vyskytovat různé rostliny se jménem *Frailea castanea*, časem se vše srovná.

Tím bych mohl celý příběh ukončit, ale můžeme opravdu souhlasit s tím, že jde o tu samou rostlinu, když popis C. Backeberga je tak stručný? Měl opravdu mladou rostlinu, která měla za sebou dlouhou cestu z naleziště? Neří to jen přání K. H. Prestlého, který se v tomto historickém sporu částečně přiklání na jeho stranu?

Celá oblast možného výskytu *Frailea castanea* není dosud podrobně prozkoumána a je možné, že tak malá rostlina stále uniká svému znovuobjevení a že teprve v budoucnosti bude objevena někým jiným a pod jiným jménem. Anebo je vše již opravdu vyřešeno?

LITERATURA

- C. Backeberg, F. M. Knuth — Kaktus ABC, 248, 415, 1935.
 C. Backeberg — Die Cactaceae, díl 3, 1665, 1959.
 E. Werdermann — *Frailea asterioides*, Fedde Repertorium Specierum Novarum Regni Vegetabilis, 42, 6, 7, 1937.
 E. Werdermann — *Frailea asterioides*, Kakteenkunde 11, 164—165, 1937.
 H. Krainz — *Frailea asterioides*, Die

Kakteen, 1. 12. 1959.

H. Krainz — *Frailea asterioides*,
KuaS 12, 113, 1961.

A. F. H. Buining — *Frailea asterioides*
en *Frailea phaeodisca*, *Succu-*
lenta 53, 161—164, 1974.

U. Köhler — *Frailea obscura*, KuaS

29, 54, 1978.

K. H. Prestlé — *Frailea castanea*,
Succulenta 57, 83-85, 1978.

K. H. Prestlé — *Frailea castanea*,
Succulenta 58, 111-117, 1979.

F. Ritter — Kakteen in Südamerika,
díl 4., 209-211, 1979.